

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

13^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1905

Gemengde Berichten.

Monogramletters op denarii van PEPIJN DEN KORTE.

Over de eigenaardig geteekende letters -- monogramletters zou men ze kunnen noemen -- op sommige munten van PEPIJN DEN KORTE, is, dank zij de studie der fransche numismaten, een weinig meer licht verspreid.

MAURICE PROU, de bekende konservator van het muntkabinet van den franschen Staat, heeft ons reeds bericht, dat Rx F op de munten van PEPIJN niet moet worden gelezen Rex Francorum, maar Pipinus Francorum rex. Het monogram is namelijk te ontleden in twee P's, twee I's en een R, terwijl men er desnoods ook een N uit zou kunnen lezen.

Verscheidene denarii, te Domburg gevonden, geven de N duidelijk aan.

„Ce n'est que le premier pas qui coûte,” zeggen de Franschen, zoodat, toen eenmaal was vastgesteld, dat enkele onregelmatig gevormde letters met opzet aldus waren gesneden, men voortging met naar de juiste verklaring er van te zoeken.

Onlangs heeft de fransche penningkundige G. AMARDEL, in zijn artikel „*Le T cursif dans les inscriptions monétaires carolingiennes*” 1), daarvan een proefje geleverd en o. a. zijne meening uitgesproken over de beteekenis der liggende T of F op den maastrichtschen denarius van

1) *Extrait du Bulletin de la Commission archéologique de Narbonne*, t VIII.

PEPIJN. (Zie: E. GARIEL, *Les monnaies royales de France sous la race carolingienne*, II, pl. II, n°. 38 en M. PROU, *Catalogue des monnaies carolingiennes*, pl. II, n°. 86.)

Het opschrift van deze overgangsmunt bestaat uit de letters R, waaronder een +, terwijl op de keerzijde twee elliptische ringen, kruisgewijze, in elkaar zijn gestoken. Algemeen wijst men dezen denarius aan Maastricht toe.

De heer AMARDEL zegt van deze zonderling gevormde T als volgt: „Cette lettre a la forme d'un T, dont la traverse est beaucoup plus longue que la haste et se recourbe à gauche pour descendre à la hauteur du pied sans toutefois le toucher, et ce que lui donne l'apparence d'un F couché ou d'un P également couché dont la panse serait incomplète; comme cette lettre est suivie d'un R et comme il y a au-dessous une petite croix, qui peut représenter un X cette légende peut être interprétée de trois façons différentes + T R, P R X ou F R X. Grâce à ce T spécial qui rappelle en même temps un F et un P, la légende de cette monnaie nous donne les lettres suivantes P F R X T R; c'est à dire le nom royal suivi de la localisation T R (Pippinus Francorum rex. Trajectum)”.

Het is zeer wel mogelijk, dat dit opschrift door den karolingischen stempelsnijder in deze beide monogramletters is neêrgeschreven, te meer daar ook de denarius van PEPIJN'S zoon en opvolger, KAREL DEN GROOTE, te Maastricht geslagen, er eene bevestiging van geeft. Ook op deze munt heeft de beginletter bijna denzelfden vorm behouden, hier is echter duidelijk een F en T bedoeld. Van een omgebogen deel, met het doel een C of K aan te geven, is niets te bespeuren, wat trouwens ook geheel overbodig zou zijn geweest, daar de naam CAROLVS op de voorzijde prijkt. Behalve deze liggende F—T, bevat de keerzijde nog de letter R, waaronder een + en i. Daar ook de R evenals de F—T in groot formaat is

weêrgegeven, kan men op den denarius van KAREL DEN GROOTE tot het volgende opschrift komen: CAROLVS FRANCORVM REX. TRIJECTVM. 1) (Zie voor deze munt: VAN DER CHIJS, pl. XII, n°. 23).

Het laatste woord is in deze nog niet gesproken.

Veel merkwaardiger vind ik de verklaring van den heer AMARDEL van een muntje door een zekeren graaf MILO, als laatste opperhoofd der West-Gothen, omstreeks 750 geslagen. Deze MILO had zich, om de aanvallen der Arabieren en die der Franken te ontloopen, vermoedelijk te Trencianum, 2) een dorp in den uitersten hoek van het voormalige grondgebied van Narbonne gelegen, verscholen, alwaar hij nog als onafhankelijk opperhoofd der Gothen het bewind voerde. Toen in 759 Narbonne zich aan PEPIJN had overgegeven, was het tevens met MILO'S onafhankelijkheid gedaan en had het West-Gothische rijk opgehouden te bestaan 3).

Het bewuste muntje, dat vóór 759 moet zijn geslagen, voert op de voorzijde MILO in twee regels. De keerzijde bestaat uit drie letters, waarvan de eerste een monogram-letter is. Deze bestaat uit een omgedraaide P, dus op een q gelijkende, van boven, aan de rechterzijde, uitlopende in een horizontaal streepje met het doel een T aan te geven. De beide andere letters zijn een R en een E, waarboven een afkortingsteeken.

Volgens den heer AMARDEL is de eerste letter echter geen omgedraaide P, maar een monogram, bestaande uit een G en T, zoodat met de daarop volgende R en E het

1) De oude naamspelling van het latere TRAJECTVM. Er bestaat een tweede denarius van KAREL DEN GROOTE, met het opschrift: TRIJECT. (VAN DER CHIJS, pl. XII, no. 22).

2) Het tegenwoordige dorpje Trausse.

3) MILO bleef, ook na de inneming der hoofdstad Narbonne, aan het hoofd eener provincie. Er bestaat zelfs nog een denarius van hem, onder KAREL DEN GROOTE te Narbonne geslagen.

volgende opschrift kan worden ontcijferd: MILO GOTHORVM REX. TRENCIANVM.

Plaatsgebrek verbiedt hier de bewijzen aan te voeren, door den heer AMARDEL gebruikt, om zijne zienswijze te verklaren; wij wilden slechts de aandacht vestigen op deze oogenschijnlijk zóo eenvoudige letters, die, nader bestudeerd, wellicht eene geheele geschiedenis zullen kunnen openbaren.

M. D. M.

Muntverslag over 1904.

In 1904 werden aangemunt, *a.* Nederlandsche munten: voor *f* 2,000,000.— aan guldens, *f* 500,000.— aan $\frac{1}{2}$ guldens (voor rekening van het Departement van Koloniën), *f* 400,000.— 25-centsstukken, *f* 300,000.— dubbeltjes (nieuwe stempel, zie blz. 168 hiervoor), *f* 100,000.— $2\frac{1}{2}$ centstukken, *f* 100,000.— centen; *b.* Nederlandsch-Indische munten, voor *f* 500,000.— $\frac{1}{4}$ guldens en voor *f* 500,000.— $\frac{1}{10}$ guldens. Wijzigingen in de fabriekage hadden niet plaats. Slechts voor drie penningen werden stempels vervaardigd: 1°. gedenkpenning ter eere van het bezoek, dat H. M. de Koningin-Moeder, vergezeld door de Vorstin van Waldeck-Pyrmont en de Erfprinses von Wied, op 22 Juli 1904 aan 's Rijks Munt bracht; 2°. prijspenning uitgelooft door Z. E. den Minister van Marine, voor de wedstrijden der Koninklijke Marine Jachtclub; 3°. eene nieuwe Vz. voor den draagpenning voor langdurigen trouwen dienst, alle naar ontwerpen van WIENECKE, die verder modelleerde; 4°. de plakket bij het 25-jarig verblijf van Koningin EMMA in Nederland, (Amis de la Médaille d'Art), geslagen door de firma C. J. BEGEER en 5°. het borstbeeld (relief) voor het gedenkteeken ter eere van generaal K. VAN DER HEIJDEN te Arnhem. Op twee

platen worden de penningen, sub 1, 2 en 4 (op natuurlijke grootte) en het borstbeeld sub 5 (verkleind) afgebeeld. Was tot dusver de Muntmeester aan het woord, de Kontrolleur-Generaal vervolgt het verslag en behandelt achtereenvolgens: I. het toezicht op de uitvoering der wettelijke bepalingen, het muntwezen betreffende, II. de nederlandsche metaal-cirkulatie en III. eenige onderwerpen van verschillenden aard, hieraan sluiten zich o. a. aan, staten van de Nederlandsche munten van 1840—1904 en van die der Koloniën en Bezittingen van 1854—1904, door 's Rijks Munt afgeleverd, en van de in Nederland aanwezige muntspeciën; een goud- en zilverstatistiek; een en ander omtrent het onderzoek naar den toestand der cirkulatie van 25-centsstukken.

Het derde verslag van de Kommissie voor het Muntwezen getuigt, dat onze munt uitstekend werkt; de onderzochte muntstukken voldeden zoo in gewicht als gehalte ruimschoots aan de wettelijke voorschriften.

Z.

Les Médailles et Plaquettes Modernes.

De in Juli 1905 verschenen 16de aflevering van dit plaatwerk, behandelt penningen van M. GUBE, J. KOWARZIK, D. GREINER, HUGUENIN, H. FREI, JOHNSON.

Het werk van den eerstgenoemde komt ons voor, zeer weinig kunstwaarde te bezitten, KOWARZIK's werk is veel beter, al loopt daaronder ook wel iets, dat de toets der kritiek moeilijk kan doorstaan; ik bedoel n°. 568, 60ste verjaardag van G. P. C. M. VON GUIATA, waar een vol dozijn menschen en menschjes, chineesche-schimachtig aangegeven, in ganzenmarsch ter gelukwensching aanrukken!

Met groot genoegen maakten we met de nieuwste werken van HANS FREI kennis, hij komt mij een der uitstekendste medailleurs van onzen tijd voor.

Jaarverslag over 1904.

De toestand van het Genootschap mag zeer bevredigend genoemd worden.

LEDEN.

Het ledental bedraagt 132.

Het lidmaatschap is aanvaard door de in de Vergadering te Oudshoorn benoemde Heeren: Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND en A. O. VAN KERKWIJK, die tot gewoon, F. L. G. D'AUMERIE, W. O. SWAVING, Dr. F. C. WIEDER, AUG. FALISE, G. M. KAM en J. A. RODBARD, die tot buitengewoon lid werden verkozen.

Diep betreuren wij het afsterven van onzen zoo ijverigen Secretaris JOH. W. STEPHANIK, die ons Genootschap mede opgericht heeft, steeds een warm vriend er van was, lange jaren zitting nam in de Redactie van het Tijdschrift. Een warm woord van diepe hulde zij hier nogmaals gebracht aan zijn nagedachtenis.

Nog ontvielen ons door den dood onzen oud-Onder-Voorzitter Mr. L. W. A. BESIËR en ons medelid E. PH. ERFMANN. Als gewoon lid bedankte de Heer Mr. P. DEKETH en als buitengewoon lid de Heeren Dr. A. H. L. HENSEN, A. VAN DER HOOP en FRED. CALAND, (sedert overleden).

Het Bestuur was samengesteld uit de Heeren Dr. H. J. DE DOMPIERRE DE CHAUFÉPIÉ, Voorzitter; AUG. SASSEN, Onder-Voorzitter; JOH. W. STEPHANIK, Secretaris; C. H. F. A. CORBELIJN BATAERD, Penningmeester; Jhr. Mr. M. W. SNOECK, Conservator.

VERGADERINGEN.

Met bijzondere ingenomenheid denken wij terug aan de vergadering te Oudshoorn en het uitstapje naar Alphen. Ernstig aangevangen in de Leidsche musea en hofjes, luchtig voortgezet op het water, gewichtig geworden in

de societeitszaal van het hôtel 's Molenaarsbrug, bereikte de dag haar glanspunt te Alphen, dank zij den Heer ZWIERZINA, die ons een blik gunde in zijn zoo bij uitstek belangrijke verzameling en met een teug van de Alphen-sche vruchtenwijnen laafde. De Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer „de Rijnstreek” vereerde ons een gedenkpenning en de Burgemeester was zoo welwillend, ons op het Raadhuis te verwelkomen met een uitnemende rede en den eerewijn aan te bieden. Een zeer opgewekt diner besloot dezen inderdaad mooien dag.

REKENING.

Deze levert blijkens mededeeling van onzen Penningmeester, een batig saldo op van *f* 243.79.

TIJDSCHRIFT.

Ook dit jaar bestond de Commissie voor de Redactie uit Mej. DE MAN en de Heeren W. K. F. ZWIERZINA, AUG. SASSEN en S. WIGERSMA. Deze laatste als tijdelijk vierde lid. (Huishoudelijk Reglement, art. 14).

Aan H. M. de Koningin en H. M. de Koningin Moeder werd weder een gebonden exemplaar van den jaargang van het Tijdschrift aangeboden. Ons bestuur maakte in September 1904 zijn opwachting bij H. M. de Koningin en mocht uit den mond van H. M. vernemen, dat H. M. zeer veel belang stelt in onze studien. Door de langdurige ziekte van onzen Secretaris was het contact met numismaten en buitenlandsche vereenigingen iets minder dan gewoonlijk.

Met goeden moed en hoopvolle opgewektheid kunnen wij de toekomst ingaan, wel is dit jaar voor onze vereeniging een somber jaar geweest, maar naar onze overtuiging zullen wij de gedachtenis van onzen Secretaris het best eeren door trouwe werkzame leden te blijven der Vereeniging, die hem zoo lief was.

Dr. H. J. DE DOMPIERKE DE CHAUFÉPIÉ.

Aanwinsten Bibliotheek over 1904.

Mitteilungen der Bayrischen Numismatischen Gesellschaft, XXII und XXIIIten Jahrgang, 1903 en 1904.

Repertorium zur Münzkunde Bayerns, von J. v. KULL, 2de Forts. Geschenk Numism. Gesellschaft.

Bulletin de numismatique. Gesch. Mme Vve R. SERRUKE. FRANCESCO GNECCHI. Appunti de numismatica Romana, LVIII, LIX.

Kroatisch archeol. Gesellsch. Agram, neue Serie, Band VII, ruiling Tijdschrift.

Algemeen Nederl. Familieblad, ruiling Tijdschrift.

Verslag van de commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken, van geschiedenis en kunst te Nijmegen, over 1902 en 1903.

Le florin d'or au type de Florence d'Englebert de la Marck, évêque de Liège, par le Vicomte B. DE JONGHE. Geschenk van den schrijver.

Catalogus van Nederlandsche en op Nederlanders betrekking hebbende Gedenkpenningen van het Kon. Kabinet. I. Geschenk Dr. DE DOMPIERRE DE CHAUFÉPIÉ.

La gazette numismatique. Geschenk CHARLES DUPRIEZ.

Verslag van den Directeur van het Kon. Kabinet van munten en penningen en gesneden steenen, over 1902. Geschenk van den schrijver.

Verslag van het museum van oudheden te Groningen, over 1903.

Numismatisches Literatur Blatt, M. BAHRFELDT, 137, 138, 139.

Resigna numismatica, F. LENZI, I. I.

Zeitschrift für Numismatik, H. DANNENBERG.

Dr. STORER, *American Journal of Numismatics*, pag. 41—56.

Boston Medical Library, 27st and 28st annuel report.

Bulletin international de numismatique, tome II, Nr. 4, III, Nr. 1, 2, 3.

Koninklijk Kabinet van munten en penningen. Catalogus der tentoonstelling van moderne penningen en penningplaten in 1904. Geschenk Dr. DE DOMPIERRE DE CHAUFÉPIÉ.

J. E. TER GOUW, *De munt in de volkstaal*, (overdr.). Geschenk van den schrijver.

M. DE MAN, *Trois sceattas anglo-saxons*, (overdr.). Geschenk van de schrijfster.

Dietsche Warande en Belfort. Geschenk MOSMANS.

O Meio Circulante no Brasil. Parte III, par JULIO MEILI. Geschenk van den schrijver.

Les médailles et plaquettes modernes, par M. H. J. DE DOMPIERRE DE CHAUFÉPIÉ. Geschenk van den schrijver.

Numismatische Zeitschrift der numismatischen Gesellschaft, Wien I, II, semestre 1903. Ruiling Tijdschrift.

A proposito delle cosiddette restituzioni di Galieno o di Filippo, door S. AMBROSOLI. Geschenk van den schrijver.

Di alcune nuove Zecche Italiane, par idem. Geschenk van den schrijver.

Répertoire général, PAUL STROEHLIN, 1—1200.

Verslag, commissie van beheer van 't gemeente-museum. 's-Hage 1903.

Bulletin Nederlandsche Oudheidkundige bond. Ruiling tijdschrift.

FRANCESCO GNECCHI. *Appunti di numismatica Romana*, (ext.).

Vicomte B. DE JONGHE, *Le sceau de la Haute Cour, du Comté d'Agimont*. Geschenk van den schrijver.

Catalogus der munten en amuletten van China, Japan, Corea en Annam, behoorende tot de numismatische verzameling van 't Bataviaasch Genootschap van Kunsten en

Wetenschappen, door H. N. STUART. Geschenk van den schrijver.

Essai sur les jetons et médailles de mines françaises, par M. J. FLORANGE. Geschenk van den schrijver.

GEORG HILL, Catalogus plaquettes.

Sceau matrices, ROBERT DE BAVAY. Geschenk Vicomte B. DE JONGHE, (ext.).

Catalogus Kabinet, JOH. W. STEPHANIK. Geschenk JOH. W. STEPHANIK.

SOLONE AMBROSOLI, Noterelle numismatische. Geschenk van den schrijver.

P. BORDEAUX, Fausses piastres de Birmingham, pièce de 20 francs de Louis XVIII. Geschenk van den schrijver.

Catalogi van DUPRIEZ, GUENTHER KOCH, BRUDER EGGER, HIERSEMAN, MORCHIO en MAYER, RAPPAPORT, HIRSCH, TAZY.

Verder: Revue belge de numismatique, Rivista italiana di numismatica, Monatsblatt der Numismatischen Gesellschaft, Wien.

Aanwinsten Munten.

Gelderland. Stuiver van 1738. Duiten van 1684, 1690, 1691, 1703, 1720, 1755, 1765, 1766, 1786.

Nijmegen. Schelling van 1691.

Holland. Duit van 1710, 1717, 1754. Twee stuivers van 1677.

Westfriesland. Duit van 1626, 1769. Halve stuiver van 1787.

Zeeland. Stuiver van 1619. Duit van 1684, 1740, 1776, 1785, 1790. $\frac{1}{2}$ Duit van 1772.

Utrecht. Duit van 1666, 1671, 1739, 1755, 1766, 1790.

Friesland. Stuiver van 1623. Duit van 1622, 1646, 1653, 1682.

Overijsel. Stuiver van 1619, 1628, 1633. Duit van 1768.

- Deventer. 2 stuivers van 1683. Schelling van 1691.
 Duit z. j.
- Kampen. z. j. schelling; 1680 Twee stuiverstuk.
 Koninkrijk der Nederlanden. 2 stuivers van 1826.
 $\frac{1}{2}$ gulden van 1829. Cent van 1831, 1862, 1863, 1876.
 Nederlandsch-Indië. 1858, cent.
 Aken. XII hellerstuk van 1765, 1792, 1794.
 Atjeh pl. m. 1680. Masoen Inajat Sjah Zahiatoe addin.
 NETCHER en VAN DER CHIJS, 182.
 Atjeh. Kasja, MILLIES 152.
 België. 2 centimes 1835, 1836, 1845, 1864, 1870, 1875.
 I centime van 1845.
 Dordtmund 1754, $\frac{1}{4}$ stuber.
 Duitschland. Pfennig van 1874 en 1875.
 Engeland 1743. Munt van George II. 1862 $\frac{1}{2}$ penny.
 1896 penny.
 Engelsch Indië. $\frac{1}{8}$ en $\frac{1}{16}$ ropij van 1759.
 Frankfurt. Pfennig van 1780. Heller van 1819, 1820
 en 1821.
 Frankrijk. Liard van Lodewijk XIV, munten van
 Lodewijk XVI, zonder jaar; 1785, 1791 (2 diversen),
 centime van de eerste republiek, 2 centimes van Napo-
 leon III, van 1853, 1854, 1856, 1862.
 Gulik. $\frac{1}{2}$ stuber van 1794, $\frac{1}{2}$ stuk van 1784 en 1786.
 Kleef. Munt van 1697.
 Munster. 3 pfennig 1753.
 Nassau. $\frac{1}{4}$ kreuzer 1819.
 Polen. Munt van Sigismund.
 Rumenië. Leu 1873.
 Saksen-Meiningen. 1819, pfennig.
 Spanje. 1870, 5 centimos.
 Zwitserland. 1880, 5 rappen.
 Verder ontving 't Genootschap van Jhr. M. A. SNOECK,
 Tuchthuismunten van 's-Hertogenbosch, 25,5 en $\frac{1}{2}$ cent.
 Mr. A. RIETEMA, te Heerenveen; een twee stuiverstuk
 van West-Friesland, 1790.

Mr. H. H. VIËTOR, te Steenwijk; 24 mariëngroschen van Brunswijk.

P. J. A. RUIJS DE PEREZ, de navolgende munten van Salzburg: *a.* 1/4 dukaat van Guidobald; *b.* thaler (1555); *c.* thaler (1791), 1/4 thaler (1780), 1791 5 pfennige, 2 pfennig van 1715, 1716 en 1800, benevens stuiver van Groningen, 1738; zes stuiverstuk van Groningen, 1683; munt van Friesland, 1627; denier van Londen, farthing van Engeland, 1799; (2 ex.).

Gedenkpenningen.

1815. Gedenkpenning, Slag bij Waterloo. DIRKS, 47**.

1874. Gedenkpenning, 25-jarig, Koning WILLEM III. ZWIERZINA, 294.

1883. Gedenkpenning, Tentoonstelling te Amsterdam. ZWIERZINA, 541.

1885. Gedenkpenning, 700-jarig bestaan 's-Hertogenbosch. ZWIERZINA, 655.

1890. Drie verschillende gedenkpenningen, Koningin WILHELMINA.

Religieuse penningen, O. L. V. 's Bosch en Uden.

Van den Heer JOH. W. STEPHANIK mochten we ontvangen: Gedenkpenning op 't huwelijk van Prins ALBERT van België met Prinses ELISABETH van Beieren; gedenkpenning *'αρχη της γιορτης* en gedenkpenning 300-jarige oprichting Oost-Indische Compagnie, allen van de Nederlandsch-Belgische vereeniging des Amis de la Médaille d'Art, van welk genootschap, ons genootschap lid werd en als zoodanig de medaille ontving op het 25-jarig verblijf van H. M. de Koningin Moeder in ons vaderland.

Van de vereeniging tot bevordering van vreemdelingenverkeer te Alphen ontvingen we de medaille, geslagen ter herinnering aan onze vergadering in 't afgelopen jaar, terwijl ons medelid G. DEVREESE, aanbod de navolgende

door hem gegraveerde stukken: Polonaise, Bébé, BOTHA, DE LA REY, DE WET, E. J. SOIL, le comte de NÉDONCHEL.

Ons medelid P. RUIJS DE PEREZ schonk gedenkpenningen van CAREL ALEXANDER van Lotharingen, 1769; MARIA THERESIA, 1777; Amsterdam, 1813; Inhuldiging WILLEM I, 1814; Zilveren huwelijk LEOPOLD II, 1878; benevens een gedenkpenning van Brussel, terwijl ons medelid VAN DOORNINCK een zilveren en een bronzen afslag van zijn legpenning op de Boeren afstond.

Ten laatste werd onze verzameling nog verrijkt met een loodje der vereeniging St. Eloi te 's-Hertogenbosch; diverse hondenpenningen van 's-Hertogenbosch en een adrespenning van F. GOEMANS, te Antwerpen.

Jhr. Mr. M. W. SNOECK.

LEDENLIJST

(SEPTEMBER 1905)

Achter de namen der leden is vermeld welk gedeelte van de munt- en penningkunde door hen beoefend wordt.

EERE-LEDEN.

Dagtekening der benoeming.

- Z. M. VICTOR EMANUEL III, Koning van Italië. 16 Juni 1901
Vicomte B. DE JONGHE, Président de la Société royale
de Numismatique de Belgique, rue du Trône 60,
Ixelles. 17 Juni 1894.
(België, nederlandsche provincien Limburg en
Noord-Brabant, verder gallische, merovingische,
karolingische en oud-grieksche M.) 1)

GEWONE LEDEN

- * C. H. F. A. CORBELIJN BATAERD, Notenboomstraat 83,
Groenloo.
* ADRIAAN BOM, Heeregracht 542, Amsterdam
* Jhr. Mr. J. M. H. I. DE GREZ, rue Belliard 18.
Bruxelles.
* Jhr. M. A. SNOECK, Kamerheer i. b. d. van H. M.
de Koningin, Bestuurder van 't Prov. Genootschap
van K. en W. in Noord-Brabant, C. 22, Hintham.
(Prov. Noord-Brabant, M., G., noodmunten, lood-
jes, draagteekens.)
C. W. BRUINVIS, Voorzitter der Commissie voor 't
Stedelijk Museum, Oudegracht 184, Alkmaar. 12 Juni 1892.
(Stad Alkmaar en Alkmaarders, M., G., nood-
munten, loodjes, draagteekens.)
J. GERADTS, Burgemeester, Kasteel Aerwinkel, Pos-
terholt (L.)
(Nederlandsche prov. Limburg, M., G.)

1) De afkortingen beteekenen M = munten, G = gedenkpenningen, * ||
lid-oprichter

- O. G. H. HELDRING, Gep. Luit.-Kolonel der Infanterie,
Utrechtsche straatweg 3, Renkum. 12 Juni 1892.
(M., G. in 't algemeen).
- Mejuffrouw MARIE G. A. DE MAN, Conservatrice van
't Munt- en Penningkabinet van 't Zeeuwsch Gen. der
Wetenschappen, St. Pieterstraat 39, Middelburg. —
(Graafschappen Holland en Vlaanderen M. —
Prov. Zeeland, M., G., noodmunten, loodjes,
draagteekens, muntvondsten — Nederland, loodjes.)
- Jhr. C. H. C. A. VAN SYPESTEYN, Parkstraat 87, 's-Gravenhage.
(Steden 's-Gravenhage en Haarlem, G., penningen
en penningplaten uit 't oogpunt van kunst).
- Mr. J. A. FEITH, Rijks-Archivaris, Martiniplein 181,
Groningen. 18 Juni 1893.
(Nederland, in 't bijzonder provincie en stad
Groningen, M., G.)
- Dr. H. J. DE DOMPIERRE DE CHAUFÉRIÉ, Directeur
van het Koninklijk Kabinet van Penningen en
Gesneden Steenen te 's-Gravenhage, Javastraat 76. 17 Juni 1894.
- H. G. DU CROQC, Leidschegracht 11, Amsterdam —
(Nederland en Koloniën, België tot 1830, G.)
- Jhr. L. C. VAN DEN BRANDELER, Luit.-Kol bij den
Generalen Staf, 1e Van den Boschstraat 37,
's-Gravenhage. 16 Juni 1895.
(Nederland na 1576, M., G.)
- W. K. F. ZWIERZINA, Ontvanger der Registratie en
Domeinen, Wilhelminastraat 39, Alphen (Z.-H.) —
(Nederland, G. en draagteekens, in 't bijzonder
die geslagen na 1863).
- Jhr. H. M. Ridder baronet SPEELMAN, Oud-bur-
gemeester van Harlingen, Darena, Mollaan, Bloem-
endaal. 16 Juni 1896.
(Nederlandsche koloniën, provinciën Friesland
en Groningen, M.)
- AUG. SASSEN, Notaris, Steenweg, Helmond 16 Juni 1897.
(Nederland, muntstudie der middeleeuwen;
muntgewichtjes; prov. Noord-Brabant, M., G.)
- Jhr. mr. M. W. SNOECK, Ambtenaar van 't Openb.
Min. bij de kanton-gerechten, Lindengracht, Heer-
renveen. —
- Dr. L. J. A. BRAAKENBURG VAN BACKUM, adviseerend
geneesheer der rijks-verzekeringsbank, Levonhouse,
Venloo. 16 Juni 1899.

- (Bulzegels der pausen en der dogen, M. der Johanniter Orde).
- J. E. TER GOUW, Oud-hoofd der school, Nassaulaan 8, Hilversum. 16 Juni 1899.
(Nederland en Kolonien, Belgie, M.)
- Jhr. Mr. P. L. VAN MEEUWEN, Rechter in de Arrondissements-Rechtbank, Almeloo. —
(Prov. Noord-Brabant, M, G.)
- ANTH. BEGEER, Oudegracht 17, Utrecht. 9 Juni 1900.
- J. PH. M. MENGER, Stempelsnijder aan 's-Rijks-Munt, Voorstraat 35, Utrecht. —
- S. WIGERSMA HZN., Bestuurslid van 't Friesch Genootschap, Willemskade 19, Leeuwarden. 16 Juni 1901.
(Nederland, in 't bijzonder Friesland, M., Friesland en 80-jarige oorlog, G.; Huis Oranje-Nassau, M. G. met portretten.)
- Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Commies-griffier 2^e Kamer Staten-Generaal, Jan van Nassaustraat 22, 's-Gravenhage. 18 Juni 1904.
(Nederland, G., in 't bijzonder familiepenningen)
- A. O. VAN KERKWIJK, Nassaulaan 22, 's-Gravenhage. —
- H. L. A. VAN DEN WALL BAKE, Muntmeester, Utrecht. 15 Juni 1905.
- P. N. VAN DOORNINCK, oud-burgemeester, Duinlaan, Bennebroek. —
- Jhr. Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN YSSELT, lid der 2^e Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof, lid van den Hoogen Raad van Adel, Oranje-Nassaulaan, 's-Hertogenbosch. —

BUITENGEWONE LEDEN

- D. C. MEIJER Jr., Bestuurslid van het Kon. Oudheidk. Gen., Vondelstraat 81, Amsterdam. 12 Juni 1892.
(Stad Amsterdam, G. tot 1800; G. der Lutherische Kerk, huwelijkspenningen).
- B. J. A. BRUYNESTEYN, 2^e Sweelinckstraat 58, 's-Gravenhage. 18 Juni 1893.
(Nederland, in 't bijzonder Holland, M.)
- Mr. W. M. VAN LANSCHOT, Ververstraat 299, 's-Hertogenbosch, Griffier der Staten van Noord-Brabant. —
(Prov. Noord-Brabant, M. en G.)
- F. H. Baron VAN VERSCHUER, Willemsplein 2, Arnhem. —

- Jhr. H. E. RAM, Hoofd-Ingenieur van den Provinciaal Waterstaat, Biltstraat 97, Utrecht. 17 Juni 1894.
(Prov. Utrecht, M. en G.)
- Jhr. mr. W. C. G. VAN EYSINGA, Wirdumerdijk 9, Leeuwarden. 16 Juni 1895.
- JAN HORDIJK JACZ., Voorstraat 410, Dordrecht. —
- Mr. C. G. J. BIJLEVELD, Conservator van het Stedelijk Museum, Nassausingel 2, Nijmegen. 16 Juni 1896.
(Gelderland, in 't bijzonder Nijmegen M., G. loodjes enz.)
- Mr. H. J. D. D. ENSCHEDÉ, Zijlstraat 27, Haarlem. —
- Ds. H. A. J. LUTGE, Keizersgracht 717, Amsterdam. —
- H. J. M. H. VAN RIJCKEVORSEL, Huize Leeuwenstein, Vucht. 16 Juni 1897.
(Prov. Noord-Brabant, M. en G.)
- H. D. DE WITT HAMER, Lange Kerkstraat 30, Goes. —
(M. en G. in 't algemeen).
- A. HOLLESTELLE, Lid van de Provinciale Staten van Zeeland, Oudelaandsche straat 436, Tholen. 16 Juni 1898.
(Nederland, muntstudien).
- CORN. L. J. BEGEER, Predikheerenkerkhof 5, Utrécht. 16 Juni 1899.
- Mr. R. FRUIN TH.AZ., Rijksarchivaris in Zeeland, Balans 6, Middelburg. —
(Prov. Zeeland, Muntstudie.)
- R. I. M. M. A. Graaf DE GELOES, Kamerheer i. b. d. van H. M. de Koningin, Burgemeester, Eijsden. —
- J. KARREMAN, Hoofd der school, Kerkstraat 251, Oud-Beierland. —
(Nederland tot heden, België tot 1648, G.)
- Mr. A. L. C. KLEIJN, Laan Copes v Cattenburgh 54, 's-Gravenhage. —
- H. OORTMAN GERLINGS, Kruisstraat 13, Utrecht. —
- Mr. N. G. PIERSON, Oud-minister van financiën, 's-Gravenhage. —
- Jhr. mr. J. H. HORA SICCAMA, Oud-Referendaris bij B. Z., Bezuidenhout 13, 's-Gravenhage. —
(Nederland G.)
- JAN DE WAARD, Poelestraat 14^a, Groningen. —
(Prov. en Stad Groningen, M. en G.)
- J. VAN DE WATER, Hoogstraat 657, Gorkum. —
(Prov. Holland, M.; Huis Oranje-Nassau, G.)
- C. A. VAN WOELDEREN, 1^e Luit.-Adj. bij de Artillerie-

- Schietschool, Zwolle, ('s zomers Legerplaats bij
„Oldenbroek). 16 Juni 1899.
(Nederland, M. en G.; Rome, M.)
- Jhr. Mr. C. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Inspecteur
S-S, Huize 't Hoogveld, Zeist. 9 Juni 1900.
(M. in 't algemeen).
- J. A. A. GERRITSEN, N. Z. Voorburgwal 252, Amsterdam. —
(Nieuwere penningen en draagteekens).
- J. HOUWINK GZ., Lemmerweg 119, Sneek. —
- I. W. MENS0, Wassenaarsche weg 35, 's-Gravenhage. —
(Nederland en Koloniën na 1576, M en G)
- J. C. P. E. MENS0, Jur. cand., Koninginnegracht 25,
's-Gravenhage. —
(Nederland, M.)
- Mr. J. A. SILLEM, Heerengracht 577, Amsterdam. —
(Nederland, muntstudien; koopkracht der edele
metalen, betekenis der rekenmüntten)
- Jhr. Mr. D. F. TEIXEIRA DE MATTOS, 's-Gravenhage. —
(Nederland, uitsluitend gouden M der XIXe eeuw).
- J. M. M. VAN BELLE, Haarlemmerdijk 104, Amsterdam. 16 Juni 1901.
(M. der Oud-Helleensche volken).
- Mr. N. P. VAN DEN BERG, President der Nederland-
sche Bank, Oude Turfmarkt 3, Amsterdam. —
- Mr. S. VAN GIJN, Dordrecht. —
- J. M. J. VAN LIS, Candidaat-Notaris. Langestraat 86,
Hilversum. —
(Zeeland M., P., loodjes).
- HIDDE NYLAND, Dordrecht. —
- Prof. Jhr. Dr. J. SIX, Heerengracht 511, Amsterdam —
(Grieksche munten uit 't oogpunt van beeldenbe-
schrijving Nederland G uit 't oogpunt van kunst).
- Jhr. Mr. VICTOR DE STUERS, Parkstraat, 's-Gravenhage. —
- BAS VETH, Van Oldenbarneveldtlaan 20, Scheveningen. —
- J. C. WIENECKE, 2e Stempelsnijder aan 's Rijks-Munt
te Utrecht, Admiraal van Ghentstraat 9 —
(Onderzoekingen en studien van technischen aard)
- D. C. BERG, Lijnbaansgracht 89, Amsterdam. 16 Juni 1902.
(M. G., in 't bijzonder draagteekens).
- G. D. BOM H GZ., Warmoesstraat 35, Amsterdam. —
(G. zeevaart en handel, marine, koopvaardij, wa-
terstaat, zeeverzekering, watersport, luchtvaart
reddingmaatschappijen, zeemanscolleges, beurzen). —

G. J. BRENKMAN, Aalst 32, Lienden, G (Holland, Utrecht, Gelderland, M. tot 1576; alle stukken, die in de Betuwe gevonden zijn.)	16 Juni 1902.
H. J. VON BRUCKEN FOCK, Bakkerstraat 5 ^{bis} , Arnhem.	—
TH. M. H. DIRIX, Veldstraat 19, Roermond	—
TH. DORREN, Wethouder, Valkenburg. (M. G. in 't algemeen; in 't bijzonder van Limburg).	—
N. GILISSEN LEMAIRE, Markt 74, Maastricht. (Maastricht en omliggende Heerlijkheden M., G.)	—
Mr. A. E. H. GOEKOOP, Laan van Meerdervoort 55, 's-Gravenhage. (M. van Griekenland. Europa na 1800, gouden M.)	—
Prof. W. GOOSSENS, Seminarie, Rolduc. (Limburg M. G. tot einde der 18e eeuw.)	—
Dr. G. A. HULSEBOS, Conservator van 't Prov Utrechtsch Gen. van K. en W., 's-Gravenhage.	—
Mr. E. H. HIJMANS, Weerstraat 21, Tiel. (M. G. in 't algemeen)	—
EMILE KOCKEN, Vlijtstraat 1, Arnhem. (G. in 't algemeen.)	—
Mr. W. J. SAAIJMANS VADER, Burgemeester, Vrijenban.	—
J. SCHULMAN, Keizersgracht 448, Amsterdam. (In Nederland geslagen nabootsingen van vreemde munten. Neder'andsch-Indië M. G.)	—
E. VOET JR., Anegang 15, Haarlem. (Nederland en Koloniën 1576 - 1840 M. G.)	—
Dr. P. DOPPLER, Achter 't Vleeschhuis 17, Maastricht. (Studie van limburgsche muntkunde.)	16 Juni 1903.
F. A. HOEFER, ze voorzitter van Gelre, Hattem. (Overijsel M.)	—
Jhr. H. M. SPEELMAN, Wittenburg, Wassenaar.	—
W. O. SWAVING, Gemeente-Archivaris, Middelburg.	—
Dr. F. C. WIEDER, Overtoom 185, Amsterdam.	—
F. L. G. D'AUMERIE, Pieter Bothstraat 65, 's-Graven- hage.	18 Juni 1904.
AUG. FALISE, Beeldhouwer, Wageningen	—
G. M. KAM, Nijmegen.	—
J. A. ROEBARD, Voorstraat, Dordrecht.	—
GUST. VAN KALCKEN, Haarlem.	15 Juni 1905.

BUITENLANDSCHE LEDEN

E. VANDEN BROECK, rue du Commerce 50, Bruxelles. (Stad Brussel, M., G., noodmunten, loodjes, draagteekens).	12 Juni 1892.
Cav. ERCOLE GNECCHI, via Gesù 8, Milano.	—
Cav. FCO. GNECCHI, via Filodrammatici 10, Milano	—
Comte TH. DE LIMBURG-STIRUM, rue de la Loi 166, Bruxelles.	—
ALPH. DE WITTE, Ingénieur, rue du Trône 55, Ixelles (Hertogdom Brabant, M.; legpenningen der XVII Nederlanden en Frankrijk; muntgewichtjes).	—
Baron JEAN BETHUNE, Oost-Roosbeke. (Vlaanderen, in 't bijzonder Brugge, M. en G).	9 Aug. 1892.
V. DE MUNTER, Agent de la Banque nationale de Belgique, Lei 15, Louvain.	—
Dr. HANS RIGGAUER, Conservator des Kön. Münzkabi- nets, Neuhauserstrasse 5, München.	—
AMÉDÉE DE ROISSART, Conseiller de la cour d'appel de Bruxelles, avenue de la Couronne 12, Ixelles.	—
P. L. B. RUIJS DE PEREZ, Château de Jolimont, la Hulpe (Belgique).	18 Juni 1893.
GEOFFREY CH. ADAMS, Broadway 29, New-York.	8 Sept. 1893.
ROGER VALLENTIN DU CHEYLARD, Officier de l'In- struction publique, Receveur des Domaines, rue feu de Paume Montélimar (Drôme)	—
P. H. BORDEAUX, Avocat, 1 ^{er} adjoint au maire, Bou- levard Maillot 98, Neuilly-sur-Seine.	24 Mei 1894.
JOHN EVANS, Nash Mills, Hemel Hempstead (England).	—
PAUL CH. STRÆHLIN, Président de la Société suisse de numismatique, route de Chêne 54, Genève.	17 Juni 1894.
ALBERT VISART DE ROCARMÉ, rue St. Jean 16, Bruges.	5 Juli 1894.
JULIUS MEILI, Alpenquai 36 ⁿ , Zütrich.	14 Nov. 1897.
Dr. HORATIO R. STORER, Washington-Street 58, New- port (R. I.) U. S. A.	—
FRÉD. ALVIN, rue van Volsem 17, Ixelles.	26 Jan. 1898.
PIER PANDER, Beeldhouwer en Medailleur, via No- mentana 143, Roma.	8 Oct. 1899.
PAULIN TASSET, graveur en médailles et monnaies, rue Séguier 3, Paris.	—

- Baron PHILIPPE PRISSE, Ingénieur en chef, Directeur des
Ponts et Chaussées, Boulevard Léopold 159, Anvers. 22 Mei 1900.
- J. P. MOQUETTE, Landbouw Dept., gang Crone,
Buitenzorg. —
- (Ned.-Indië, M. in den meest uitgebreiden zin;
G. nit den Hindoe-tijd.)
- H. LABOUCHÈRE, Villa Beau Séjour I, Lausanne. 9 Juni 1900.
- J. M. FADDEGON, Graveur, Villa du franc-parleur,
Montrouge sur Seine. 2 Juni 1901.
- SOLONE AMBROSOLI, Conservatore del R. gabinetto
numismatico di Brera, Milano. 16 Juli 1901.
- J. CHR. LAUER, Kleinweidenmühle 12, Nürnberg. —
- F. MAZEROLLE, Directeur de la Gazette num. franç.
et de corresp. histoire et archéol., rue Singer 2,
Paris XVIe. —
- W. ACHTENHAGEN, médailleur, Magdeburg. 16 Juni 1902.
- GODEFROID DEVREESE, sculpteur-médailleur, rue Qui-
naux 11, Bruxelles. 18 Juli 1903.
- GEORGE MACDONALD, Headkeeper of Hunter's Museum,
Huntarium Museum of the University, Glasgow. —
- L. TJORRER, Edelweiss, Grove Park, Kent. 29 Oct. 1904.
- PAUL FISCH aîné, rue d'Allemagne 32, Bruxelles (Midi). —

INHOUDSOPGAVE.

I. *Artikelen.*

	Blz.
Iets over WIGLE VAN AVTTA VAN ZWICHUM, zijne munt- en penningverzameling en de gedenkpenningen met zijne beeltenis, door S. WIGERSMA Hz.	5
Notice sur les Cauris, door J. M. FADDEGON.	45
Nederlandsche penningen 1863—1898. Deel II, 1879—1890, door W. K. F. ZWIERSINA	85, 179
De munt in de Volkstaal, door J. E. TER GOUW. IV. . Platbek, Zwaantje, Stooter, Rijder, Paardje, Vaantje, Klummer, Vijfstatenstuivers.	117
V. Schrikkenburger, Krabbelaar, Arendsschelling, Engelsche vijf, Vierentwintichstalf, Vriesen daalder, Blank, Rozenobel, Klopje.	272
Penning van een Kleermakersbond te Bergen op Zoom. — Onbeschreven timmermansgildepennig van? — Zege bij Praag. Voorstelling op zilveren boerenbroekstukken van 1774, het jubeljaar van Middelburg's vrijheid, door Mej. M. DE MAN.	197
De strijd om de Westfriesche munt, door C. W. BRUINVIS.	205
Mr. GOIJART LOMBARTS VAN ENCKEVOIRT, door Jhr. Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN YSSELT.	230
Penning ter eere van LEENDERT BOMME, door Mej. M. DE MAN.	265
Gestempelde soeratsche ropijen, door Mej. M. DE MAN.	286

2. *Bouwstoffen voor eene geschiedenis van het
Nederlandsche Geld- en Muntwezen.*

	Blz.
De Cameraarsrekeningen van Deventer (1337—1376), Nalezing, door Mr. J. A. SILLEM.	64
Mijn goed recht tegenover Mr. SILLEM gehandhaafd, door AUG. SASSEN.	143
Afleiding en verbinding. Het pond groot <i>f</i> 63.— en enkele andere, door A. HOLLESTELLE.	233

3. *In Memoriam.*

Mr. J. A. VAN DER CHIJS.	156
JOH. W. STEPHANIK, (met portret).	245
F. CALAND.	249

4. *Gemengde Berichten.*

Iets over Nederlandsche Munt- en Bankbilletten. — Alkmaarsche loodjes. — Muntverslag 1903. — Inhoudsopgaaf van Tijdschriften.	72
Denarius van PEPIJN DEN KORTE, geslagen te Ver- dun, te Domburg gevonden. — Een blijde tijding voor de verzamelaars van nederlandsche gedenk- penningen. — Bizonderheden over de Penninghistorie van Mr. G. VAN LOON. — Index batavicus of naamrol van batavise en hollandse schrijvers, door A. PARS (1701). — De proefslagen voor munten der Bataafsche Republiek. — Nieuwe dubbeltjes. — Veiling der muntverzameling JOH. W. STEPHANIK. — Plakket ter eere van Koningin EMMA. — Blindheid van den franschen penningkundige PELLERIN. — Over Japansche munten en nog wat. — Valsche gulden. — Iets over gedenkpenningen betreffende de belegering van Groningen in 1672. — Amis de la médaille d'Art. — Médailles et plaquettes moder- nes. — Inhoudsopgaaf van Tijdschriften.	158

Beroemde schoonheden als typen voor engelsche en fransche munten. — Huisorde van Oranje. — Geld van Thibet. — Waarde van het Mark Zilver. — Iets over J. C. WIENECKE en 's Rijks Munt. — Museum van Oudheden der gemeente Rotterdam. — Nieuwe Stuivers. — Hulde aan Mej. M. G. A. DE MAN. — Verslag Koninklijk Kabinet 1903. — In- houdsopgaaf van Tijdschriften.	250
Monogramletters op denarii van PEPIJN DEN KORTE. — Muntverslag over 1904. — Les médailles et pla- quettes modernes, XVI. — Prijzen van het zilver. — Traité de numismatique du moyen-âge par ARTHUR ENGEL et RAYMOND SERRURE, III.	298

5. *Bladvulling.*

H. M. de Koningin, lid der Nederl.-Belg. Vereeniging der vrienden van de medaille, als kunstwerk. . . .	155
--	-----

6. *Mededeelingen betreffende het Genootschap.*

Verslag der Algemeene Vergadering te Amsterdam, op 15 Juni 1905.	262
Jaarverslag van den Sekretaris.	306
Aanwinsten Bibliotheek en Numismatische verzameling	308
Ledenlijst.	314
Inhoudsopgaaf van den Jaargang.	322
Verwijzing der Platen.	325

VERWIJZING DER PLATEN.

Plaat	I tegenover	blz. 5.
”	II en III (uitslaande) achter	” 44.
”	IV tegenover	” 86.
”	V ”	” 179.
”	VI ”	” 197.
	Portret JOH. W. STEPHANIK tegenover	” 245.
	Plaat VII tegenover	” 265.

N.B. Bij het inbinden de platen zoo min
mogelijk af te snijden!